

ความเป็นมาของปัญหา

เรื่องราชาธิราชที่รู้จักกันแพร่หลายในประเทศไทยปัจจุบันนี้ ปรากฏคำนำและบานแพนงซึ่งกล่าวว่า เป็นสำนวนของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) และคณะ แปลและเรียบเรียงจากพงศาวดารมอญและภาษามอญ เมื่อ พ.ศ. 2328 และพิมพ์ครั้งแรกโดยโรงพิมพ์หมอบรัดเลย์เมื่อ พ.ศ. 2423

ในบรรดาวรรณกรรมร้อยแก้วของไทย มีผู้กล่าวถึงเรื่องราชาธิราชทั้งในแง่ของพงศาวดารและวรรณคดี เช่น สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ฯ (2517 : 55-112) ทรงกล่าวถึง เรื่องราวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์สมัยพระเจ้าฟ้าวัฏจนถึงพระธรรมเจดีย์ โดยอ้างเหตุการณ์บางตอนจากเรื่องราชาธิราช นอกจากนั้นเรื่องราชาธิราชยังถูกนำไปอ้างในเอกสารและงานวิจัยทางประวัติศาสตร์อื่น ๆ เช่น สมเด็จฯ เจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระนราธิปประพันธ์พงศ์ (2505 : 7-35) ทรงเปรียบเทียบเหตุการณ์บางตอนในพระราชพงศาวดารพม่ากับเรื่องราชาธิราชฉบับนี้ และพรพรม เลหาศรินาถ (2519 : 106-120) ก็ใช้เอกสารฉบับเดียวกันนี้ประกอบในการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่าง มอญพม่า และสุโขทัย เป็นต้น และเอกสารฉบับเดียวกันนี้ชาวมอญเชื่อกันว่าเป็นพระราชพงศาวดารไม่ใช่เรื่องแต่ง (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ 2522 : 79) อย่างไรก็ตามนักประวัติศาสตร์เช่น นิธิ เอียวศรีวงศ์ (2527 : 69) ได้กล่าวว่า หนังสือเรื่องราชาธิราชนี้ไม่จัดว่าเป็นพงศาวดารแท้ ๆ และนักวรรณคดี เช่น ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ ก็กล่าวว่า เรื่องราชาธิราชนี้มีรูปแบบไม่แน่นอนจะเป็นนิยายหรือเอกสารทางประวัติศาสตร์ก็ไม่แน่ กล่าวคือ มีลักษณะเป็นบันเทิงเชิงประวัติศาสตร์น้อยกว่าพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาแต่เมื่อเปรียบเทียบกับสามก๊ก เอกสารฉบับหลังนี้ก็ยังมีการผูกเรื่องขึ้นมากกว่าเรื่องราชาธิราช และมีความเห็นส่วนตัวว่า เอกสารฉบับนี้เป็นวรรณคดีมากกว่าบันเทิงเชิงประวัติศาสตร์ (ม.ล.บุญเหลือ เทพยสุวรรณ 2522 : 79, 94) อย่างไรก็ตามเรื่องราชาธิราชซึ่งมีผู้อ้างหรือกล่าวถึงนี้คือ เรื่องราชาธิราชฉบับตัวพิมพ์ซึ่งอาจจะมิใช่อีกต่างหากแตกต่างจากต้นฉบับตัวเขียนของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ดังที่สมเด็จฯ กรมพระยาดำรงราชานุภาพฯ (2505 ง : 348) ทรงกล่าวว่า เรื่องราชาธิราชฉบับพิมพ์เมื่อ จ.ศ. 121 นั้นมีด้อยคำ

ส่วนคนภายหลัง แก้ไขโดยหวังจะให้ไพเราะ เพราะพริ้งยิ่งขึ้น และแตกต่างจากฉบับหลวงของเดิม ผู้วิจัยจึงใคร่ศึกษาเพื่อให้ทราบถึงลักษณะของเรื่องราชาธิราชและความแตกต่างระหว่างเรื่องราชาธิราชฉบับตัวเขียนกับฉบับตัวพิมพ์ ซึ่งต่างก็มีบานแผลกระบู่าเป็นส่วนหนึ่งของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) และคณะ

ความมุ่งหมายของการวิจัย

1. ศึกษาวรรณกรรมเรื่องราชาธิราชฉบับเจ้าพระยาพระคลัง (หน) โดยเปรียบเทียบฉบับตัวเขียนกับฉบับตัวพิมพ์
2. วิเคราะห์และประเมินคุณค่าของทั้งฉบับตัวเขียนและฉบับตัวพิมพ์

ขอบเขตของการวิจัย

จะศึกษาเรื่องราชาธิราชจากฉบับตัวเขียนเลขที่ 49 (2 มัด 1 ถึง 21 มัด 3) และราชาธิราชฉบับตัวพิมพ์โดยสำนักพิมพ์ศิลปาบรรณการ พ.ศ. 2512 .

สมมติฐานของการวิจัย

วรรณกรรมเรื่องราชาธิราชฉบับตัวพิมพ์ของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) นี้เป็นการผสมกลมกลืนระหว่างเนื้อหาที่เป็นพงศาวดารกับท่วงทำนองของวรรณกรรม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สืบค้นและศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราชาธิราช
2. วิเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อเรื่อง ระหว่างฉบับตัวเขียนกับเอกสารทางประวัติศาสตร์มอญ
3. วิเคราะห์และเปรียบเทียบเนื้อเรื่อง ระหว่างฉบับตัวเขียนกับฉบับตัวพิมพ์
4. สรุปลักษณะและประเมินคุณค่าของฉบับตัวเขียนและฉบับตัวพิมพ์

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้เห็นความคลี่คลายของวรรณกรรมเรื่องราชาธิราชจากฉบับตัวเขียนสู่ฉบับตัวพิมพ์
2. ทำให้เข้าใจถึงลักษณะของเรื่องราชาธิราชทั้งฉบับตัวเขียนและฉบับตัวพิมพ์ได้ถูกต้องชัดเจนขึ้น
3. เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวรรณกรรมเรื่องราชาธิราชในแนวอื่น ๆ

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. สมุดไทย หมายถึงสมุดที่ทำด้วยกระดาษข่อยพับเป็นชั้น ๆ มีรูปทรงเป็นสี่เหลี่ยมผืนผ้าสามารถเขียนได้ทั้งด้านหน้าและด้านหลังมี 2 ลี คือ สมุดไทยขาว และสมุดไทยดำ
2. สมุดฝรั่ง หมายถึงสมุดที่ทำด้วยกระดาษสีขาวแล้วเย็บรวมกันเป็นเล่ม
3. ฉบับตัวเขียน หมายถึงเรื่องราวอิราชของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งเขียนด้วยดินสอหรือวัสดุอื่น ๆ ลงในสมุดไทย
4. ฉบับตัวพิมพ์ หมายถึงเรื่องราวอิราชของเจ้าพระยาพระคลัง (หน) ซึ่งพิมพ์เย็บเล่มจำหน่ายกันอยู่โดยทั่วไป

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย